

**HƯỚNG DẪN HỌC SINH TỰ HỌC**  
**CÙNG CỐ KIẾN THỨC PHẦN NHẬN BIẾT, THÔNG HIỂU**  
**NGŨ VĂN 6 HKII (2023-2024)**

**Phần 1: VĂN BẢN**

**a) Truyện ngắn**

Văn bản	Tác giả	Ngôi kể	PTBD	Nhân vật chính	Nội dung chính
<b>Gió lạnh đầu mùa</b>	Thạch Lam	Thứ ba	Tự sự (kết hợp miêu tả và biểu cảm)	Lan và Sơn	Ca ngợi tình yêu thương chia sẻ ấm áp của những người nghèo với nhau.
<b>Tuổi thơ tôi</b>	Nguyễn Nhật Ánh	Thứ nhất		Lợi	Khẳng định ý nghĩa của sự cảm thông, thấu hiểu và tha thứ trong cuộc sống.
<b>Lẵng quả thông</b>	Pao-tốp-xơ-ki (Nga)	Thứ ba		Đa-ni	Câu chuyện kể về cách tặng quà và món quà của nhạc sĩ E-đơ-va Gờ-ric tặng cô bé Đa-ni, tác giả khẳng định giá trị của món quà tinh thần và của âm nhạc đối với tâm hồn con người.
<b>Con muốn làm một cái cây</b>	Võ Thu Hương	Thứ ba		Bum	Truyện <i>Con muốn làm một cái cây</i> kể về kỉ niệm thời thơ ấu gắn bó với thiên nhiên, với người ông nhân hậu và ước mơ được sống trong một không gian quen thuộc của đứa trẻ.

**b) Thơ có yếu tố tự sự và biểu cảm**

Văn bản	Tác giả	PTBD	Nhân vật trữ tình	Chủ đề	Nội dung chính
<b>Những cánh bướm</b>	Hoàng Trung Thông	Biểu cảm (kết hợp tự sự + miêu tả)	Cha và con trai	Tình phụ tử	- Tình cảm cha con thân thiết, tràn đầy yêu thương - Ca ngợi ước mơ khám phá cuộc sống của trẻ thơ.
<b>Mây và sóng</b>	Ta-go		Em bé	Tình mẫu tử	- Ngợi ca tình mẫu tử thiêng liêng, bất diệt. - Triết lí sâu xa.

**c) Văn nghị luận**

<b>VB</b>	<b>Ý kiến</b>	<b>Lí lẽ và bằng chứng</b>
<b>Học thầy, học bạn</b>	Học từ thầy là quan trọng	- Lí lẽ 1: Dân ta có truyền thống tôn sư trọng đạo. - Lí lẽ 2: Cần một người thầy hiểu biết, giàu kinh nghiệm. • Bằng chứng: Thầy Ve-róc-chi-o dạy dỗ Lê-ô-na-đô Đa Vin-chi thành tài.
	Học từ bạn bè cũng rất cần thiết	- Lí lẽ: Học từ bạn, đồng trang lứa, cùng hứng thú, cùng tâm lí thì việc học hỏi, truyền thụ cho nhau có phần thoải mái, dễ chịu hơn. • Bằng chứng: Thảo luận nhóm là một phương pháp học từ bạn hiệu quả để mỗi thành viên đều tích lũy được tri thức cho mình.
<b>Bàn về nhân vật Thánh Gióng</b>	Thánh Gióng là một nhân vật phi thường.	- Lí lẽ 1: Thánh Gióng hội tụ những đặc điểm phi thường. • Bằng chứng: những chi tiết về sự thụ thai thần kì của bà mẹ Gióng, Gióng bay về trời... - Lí lẽ 2: Ở Gióng có cả sức mạnh của thể lực và sức mạnh của tinh thần, ý chí. • Bằng chứng: 3 tuổi bỗng cất tiếng nói, Gióng lớn nhanh như thổi, nhổ bụi tre đánh giặc...
	Thánh Gióng cũng mang những nét bình thường của con người trần thế.	- Lí lẽ 1: Nguồn gốc, lai lịch của Gióng rõ ràng, cụ thể và xác định. • Bằng chứng: Gióng là một con Người, một con người của làng Phù Đổng, nước Văn Lang, đời Hùng Vương thứ sáu. - Lí lẽ 2: Quá trình ra đời, trưởng thành và chiến thắng giặc ngoại xâm của Gióng đều gắn với những người dân bình dị. • Bằng chứng: Gióng vẫn phải "nằm trong bụng mẹ", "vẫn phải uống nước, ăn cơm với cà", vẫn mặc quần áo bằng vải của dân làng Phù Đổng, ...

**Phần 2: TIẾNG VIỆT**

**1. Từ mượn; Yếu tố Hán Việt:**

- Từ mượn là từ vay mượn của tiếng nước ngoài để biểu thị những sự vật, hiện tượng, đặc điểm... mà tiếng Việt chưa có từ thích hợp để biểu thị.

Ví dụ: Tráng sĩ, hải sản, gia nhân, radio, axit...

\* Lí do mượn:

- Do từ thuần Việt còn thiếu để gọi tên sự vật.
- Để làm giàu thêm cho vốn từ của mình.

\* Nguyên tắc mượn:

- Mượn khi cần tạo sự trang trọng, nhã nhặn, lịch sự.
- Không lạm dụng từ mượn gây khó hiểu làm mất đi sự giàu đẹp và trong sáng của tiếng Việt.

## 2. Lựa chọn cấu trúc câu và tác dụng của nó:

- Thay đổi trật tự các thành phần câu nhằm nhấn mạnh đối tượng được nói đến.
- Viết câu nhiều vị ngữ giúp cho việc miêu tả đối tượng được cụ thể, sinh động hơn.

### BÀI TẬP

#### **Đề 1:** Em hãy đọc kĩ đoạn trích sau và trả lời các câu hỏi

*“Hiện nay rác thải đang trở thành vấn đề cấp thiết của xã hội khi ở đâu ta cũng bắt gặp những túi rác vứt đầy đường trên vỉa hè. Ở những nơi công cộng người dân càng không có ý thức khi vứt rác, vỏ bánh kẹo ngay đó mà thùng rác cách họ không xa. Một số nơi công cộng sau những dịp lễ tết hay hội chợ lại trở thành những đống rác vứt tràn lan. Thật khủng khiếp khi chứng kiến cảnh tượng này. Hay ở công viên nơi vui chơi giải trí của mọi người với những đồ ăn nhanh, đồ uống, kem nhưng ăn xong thì họ lại tiện tay vứt luôn xuống đất mà không suy nghĩ gì mặc dù đó là nơi công cộng có nhiều người qua lại. Hay một số người lại có những hành động vô văn hóa khi đang ở nơi công cộng.”*

(Nguồn internet)

**Câu 1:** Xác định phương thức biểu đạt chính trong đoạn văn trên.

**Câu 2:** Tác giả đưa ra ý kiến gì?

**Câu 3:** Chỉ ra những thói quen xấu của con người có trong đoạn văn trên?

**Câu 4:** Tìm từ mượn và cho biết các từ đó được mượn từ đâu.

**Câu 5:** Viết 1 đoạn văn ngắn (3-5 câu) đưa ra lời khuyên về việc giữ gìn vệ sinh nơi công cộng.

#### **Gợi ý**

##### **Câu 1**

-Phương thức biểu đạt chính của đoạn văn : Nghị luận.

##### **Câu 2**

- Tác giả đưa ra ý kiến về việc con người xả rác bừa bãi nơi công cộng.

##### **Câu 3**

- Những thói quen xấu của con người: vứt rác, vỏ bánh kẹo ngay đó mà thùng rác cách họ không xa, đồ ăn nhanh, đồ uống, kem nhưng ăn xong thì họ lại tiện tay vứt luôn xuống đất mà không suy nghĩ. Hay một số người lại có những hành động vô văn hóa khi đang ở nơi công cộng.

##### **Câu 4**

-Từ mượn Hán Việt (Công cộng, công viên...)

##### **Câu 5**

Học sinh đảm bảo hình thức của đoạn văn

Nội dung dựa trên các ý: tầm quan trọng của việc giữ gìn vệ sinh nơi công cộng, lợi ích, lời khuyên.

## **ĐỀ 2 : Đọc đoạn trích sau và trả lời câu hỏi**

*Tuổi thơ của tôi được nâng lên từ những cánh diều.*

*Chiều chiều, trên bãi thả, đám trẻ mục đồng chúng tôi hò hét nhau thả diều thi. Cánh diều mềm mại như cánh bướm. Chúng tôi vui sướng đến phát dại nhìn lên trời. Tiếng sáo diều vi vu trầm bổng. Sáo đơn, rồi sáo kép, sáo bè,... như gọi thấp xuống những vì sao sớm.*

*Ban đêm, trên bãi thả diều thật không còn gì huyền ảo hơn. Có cảm giác diều đang trôi trên dải Ngân Hà. Bầu trời tự do đẹp như một thảm nhung khổng lồ. Có cái gì cứ cháy lên, cháy mãi trong tâm hồn chúng tôi. Sau này tôi mới hiểu đây là khát vọng. Tôi đã giữa cổ suốt một thời mới lớn để chờ đợi một nàng tiên áo xanh bay xuống từ trời và bao giờ cũng hi vọng khi tha thiết cầu xin: “Bay đi diều ơi! Bay đi!” Cánh diều tuổi ngọc ngà bay đi, mang theo nỗi khát khao của tôi.*

*(Cánh diều tuổi thơ – Tạ Duy Anh, NXB Giáo dục Việt Nam, 2017)*

**Câu 1.** Đoạn trích đã sử dụng ngôi kể thứ mấy ? Vì sao em biết ?

**Câu 2.** Tác giả đã chọn những chi tiết nào để tả cánh diều?

**Câu 3.** Tìm 2 từ mượn có trong câu : “ Có cảm giác diều đang trôi trên dải Ngân Hà”.

**Câu 4.** Em hãy tìm một từ có chứa yếu tố Hán Việt “tâm”(trái tim, tiếng lòng) và đặt câu với từ vừa tìm được.

**Câu 5.** Từ hình ảnh cánh diều, em hãy viết đoạn văn ngắn khoảng 3 câu nêu ý nghĩa ước mơ đối với mỗi người trong cuộc sống.

### **Gợi ý**

**Câu 1.** Ngôi thứ nhất , người kể xưng “tôi”

**Câu 2.** Chi tiết tả cánh diều:

-Mềm mại như cánh bướm

-Tiếng sáo diều vi vu trầm bổng.

-Sáo đơn, rồi sáo kép, sáo bè... như gọi thấp xuống những vì sao sớm.

**Câu 3.** Từ mượn : cảm giác, Ngân Hà

**Câu 4.** Từ có chứa yếu tố Hán Việt “tâm” : tâm hồn, tâm trạng, tâm can...

\_ HS đặt câu phù hợp

**Câu 5.** Viết đoạn :

\_ HS đảm bảo hình thức đoạn văn

\_ Nội dung dựa theo các ý : Ước mơ là gì ? Ý nghĩa của ước mơ ?

## **ĐỀ 3: Đọc văn bản Vết nứt và con kiến sau và thực hiện yêu cầu bên dưới:**

**Khi ngồi ở bậc thềm trước nhà, tôi nhìn thấy một con kiến đang tha chiếc lá trên lưng. Chiếc lá lớn hơn con kiến gấp nhiều lần.**

**Bò được một lúc, con kiến chạm phải một vết nứt khá lớn trên nền xi măng. Nó dừng lại giãy lát. Tôi tưởng con kiến hoặc là quay lại, hoặc là sẽ một mình bò qua vết nứt đó. Nhưng không, con kiến đặt chiếc lá ngang qua vết nứt trước, sau đó đến lượt nó vượt qua bằng cách vượt lên trên chiếc lá. Đến bờ bên kia, con kiến lại tha chiếc lá và tiếp tục cuộc hành trình.**

**Hình ảnh đó bất chợt làm tôi nghĩ rằng tại sao mình không thể học loài kiến nhỏ bé kia, biến những trở ngại, khó khăn của ngày hôm nay thành hành trang quý giá cho ngày mai tươi sáng hơn!**

(Theo Hạt giống tâm hồn, tập 5, NXB Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh 2016, trang 109)

**Câu 1:** Xác định phương thức biểu đạt chính.

**Câu 2:** Câu cuối của văn bản có những từ láy nào?

**Câu 3:** Nêu một bài học rút ra từ văn bản.

**GỢI Ý:**

1. Phương thức biểu đạt chính: Tự sự
2. Từ láy: + khó khăn
3. HS có thể nêu một trong các bài học sau:

- Cần có lòng kiên trì, quyết tâm, sáng tạo,... để vượt lên thử thách trong cuộc sống.

- Con người cần biến những khó khăn trở ngại trong cuộc sống thành hành trang quý giá cho ngày mai.

- Không nên chán nản, buông xuôi, bi quan, bỏ cuộc trước những khó khăn thử thách, mà nên coi đó là trải nghiệm quý giá về ý chí, nghị lực, sự bền bỉ để đi đến thành công.

(HS có thể rút ra bài học khác vẫn cho điểm miễn là hợp lý)

**Đề 4: Đọc đoạn trích sau và thực hiện các yêu cầu:**

**Học vấn chỉ là một phần trong quá trình học hỏi mà thôi. Thông qua học hỏi, bạn sẽ đạt được nhiều thứ hơn: hình thành tính cách, mở mang trí tuệ, học cách tôn trọng người khác và khiêm tốn hơn, bởi vì càng học hỏi bạn càng hiểu rằng kho tàng kiến thức là vô tận. Và bạn có thể học hỏi nhiều thứ từ mọi người chung quanh, từ mỗi trải nghiệm, hay những khó khăn, giông tố trong đời.**

(Theo *Cho đi là mãi mãi*, Azim Jamal & Harvey McKinnon, biên dịch: Huệ Phương, NXB Tổng hợp TP.Hồ Chí Minh, năm 2017, tr.67 – 68)

**Câu 1.** Chỉ ra phương thức biểu đạt chính của đoạn trích.

**Câu 2.** Tìm hai từ mượn trong câu sau và cho biết mượn từ ngôn ngữ nào: “*Thông qua học hỏi, bạn sẽ đạt được nhiều thứ hơn: hình thành tính cách, mở mang trí tuệ, học cách tôn trọng người khác và khiêm tốn hơn, bởi vì càng học hỏi bạn càng hiểu rằng kho tàng kiến thức là vô tận*”

**Câu 3.**

“*Và bạn có thể học hỏi nhiều thứ từ mọi người chung quanh, từ mỗi trải nghiệm hay những khó khăn, giông tố trong đời*”. Em có đồng tình với ý kiến trên? Vì sao?

## GỢI Ý:

<b>1</b>	<b>Chỉ ra phương thức biểu đạt chính của đoạn trích.</b>
	Phương thức biểu đạt chính của đoạn trích: nghị luận.
<b>2</b>	<b>Tìm hai từ mượn trong câu</b>
	<i>hình thành, trí tuệ, tôn trọng...từ mượn tiếng Hán</i>
<b>3</b>	<i>Em có đồng tình với ý kiến trên</i>
	Vì: + Mỗi người có những hoàn cảnh riêng và những trải nghiệm riêng. Nếu có cơ hội được nghe ai đó chia sẻ, có thể ta sẽ rút ra được nhiều bài học cho chính mình. + Mỗi trải nghiệm hay khó khăn trong cuộc đời sẽ cho ta những bài học khác nhau về sự dũng cảm, kiên cường, cách giải quyết các vấn đề trong cuộc sống để từ đó ta ngày một khôn lớn, trưởng thành. Kết quả nào cũng sẽ có một hành trình xứng đáng.